

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ємельянов В.П. Поняття тероризму/ В.П. Ємельянов// Вісник Академії правових наук України. — № 4 — 1998. — С. 131-135.
2. The Global Terrorism Index 2017 [Електронний ресурс] / The Institute for Economics and Peace and University of Maryland. — С. 4. — Режим доступу: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/11/Global-Terrorism-Index-2017.pdf>.
3. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти: навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. — Львів: ЛьвДУВС, 2011. — 328 с.
4. Бунчук М.М. Економічні причини і наслідки міжнародного тероризму // Аспекти публічного управління. № 1-2 (27-28) — 2016. — С. 59-66.
5. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні [Електронний ресурс]: аналіт. доповідь / [Резнікова О.О., Місюра А.О., Дрьомов С.В., Войтовський К.Є.]; за заг. ред. О.О. Резнікової. — К.: НІСД, 2017. — 60 с. — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/aktualniPitannya_press-1c1ef.pdf.

І.А. Дришлюк,

**кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова**

ЩОДО РОДОВОГО ОБ'ЄКТА ТРАНСПОРТНИХ ЗЛОЧИНІВ

Розділ XI Особливої частини Кримінального кодексу України (далі — КК України) має назву «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» [1]. Виходячи з назви цього розділу, можна дійти до висновку, що родовим об'єктом транспортних злочинів є саме безпека руху та експлуатації транспортних засобів. Але такий висновок буде не зовсім коректним. На нашу думку, безпека руху та експлуатації транспорту є складовою частиною такого системного утворення як «громадська безпека».

В теорії кримінального права загальноприйнятого розуміння поняття «громадська безпека» немає. В спеціальній літературі це соціальне явище розглядають у широкому та вузькому сенсі. Так, М.С. Гринберг визначає відносини громадської як систему соціальної взаємодії, за допомогою якої люди регулюють свій «обмін речовин» з

природою, ставлять його під свій загальний контроль, замість того, щоб він панував над ними [2, с. 95]. У вузькому розумінні під громадською безпекою розуміють безпеку від шкідливого впливу джерел підвищеної безпеки та інших предметів, які становлять загрозу для суспільства [3, с. 4; 4, с. 13; 5, с. 3]. Наприклад, В.П. Тихий вважає, що громадська безпека це така система суспільних відносин, що забезпечує відвернення загальної небезпеки насильницького заподіяння шкоди правоохоронним інтересам у цілому, гарантуючим тим самим їх стійкість і надійність [6, с. 25].

Останнім часом пропонуються такі визначення поняття громадської безпеки, що виділяють її специфічні ознаки. Так, на думку В.С. Комісарова, громадська безпека характеризується станом захищеності безпечних умов функціонування суспільства і суспільного порядку, здоров'я населення і суспільної моральності, екологічної безпеки, безпеки функціонування транспортних засобів і безпеки комп'ютерної інформації [7, с. 7–8].

Н.Т. Куц злочинами проти суспільної безпеки вважає порушення правил поведінки з джерелами підвищеної небезпеки, що тягнуть за собою тяжкі наслідки (шкода здоров'ю громадян, людські жертви, великі матеріальні збитки тощо) [8, с. 5]. В.І. Антіпов розглядає громадську безпеку як групу однорідних суспільних відносин, що існують із приводу використання особливих технічних пристроїв, речовин, процесів з метою встановлення та підтримки між окремими громадянами, колективами і суспільством у цілому певного соціального зв'язку, спрямованого на відвернення заподіяння шкоди [9, с. 9].

Певною своєрідністю відрізняється позиція В.К. Глістіна. На його думку, кримінально-правові норми мають своєю метою не охорону безпеки руху транспорту як таку, а виключно охорону життя, здоров'я людей і майна процесі експлуатації механічних транспортних засобів [10, с. 87].

Вищенаведені позиції слід визнати вірними і достатньо обґрунтованими, з одним, однак, уточненням. В структуру суспільних відносин, на які посягають транспортні злочини, необхідно включати і такий елемент, як природне середовище. Цей елемент не завжди може бути поглинений поняттям «матеріальні цінності», тим часом шкода цим відносинам при вчиненні транспортних злочинів (особливо останнім часом) доволі істотна.

На нашу думку, немає принципової різниці між визначенням родового об'єкта транспортних злочинів, наведеним вище, і трактуванням, в якому під родовим об'єктом розуміються суспільні відносини в сфері безпечного функціонування (руху та експлуатації) транспортних засобів. В останньому випадку в зміст родового об'єкта транспортних злочинів також включається все коло суспільних відносин, пов'язаних з охороною життя і здоров'я людей, матеріальних

цінностей, природного середовища. Захист суспільних відносин у сфері безпечного функціонування транспорту, як родового об'єкта транспортних злочинів, спрямований на охорону саме цих благ.

Якщо розглядати родовий об'єкт транспортних злочинів із зазначених позицій, тобто розкривати суспільні відносини в сфері безпечного функціонування транспорту не у відриві від соціальних і матеріальних цінностей, а навпаки, включаючи ці цінності в предмет цих відносин, то стає цілком очевидним, що життя і здоров'я людини, матеріальні цінності, навколишнє середовище, яким заподіюється або може бути заподіяний шкода, є ознаками, які притаманні родовому об'єкту транспортних злочинів.

Разом з тим, заподіяння шкоди життю і здоров'ю людей, природному середовищу окремі дослідники пропонують відносити до додаткових об'єктів кримінально-правової охорони [11, с. 36]. Але не може бути посягання на основний об'єкт без порушення додаткового. Стосовно відносин громадської безпеки можна стверджувати, що такі соціальні блага як життя, здоров'я, майно тощо, іманентно властиві відносинам громадської безпеки [12, с. 8–16]. Не можна порушити відносини громадської безпеки у сфері функціонування транспорту, не заподіявши перерахованим у диспозиціях статей про транспортні злочини наслідки або не створивши загрози їх заподіяння. Простежується, таким чином, певний взаємозв'язок між об'єктом злочину та наслідками, але це ще не є підставою надавати кожному з таких наслідків значення додаткового об'єкта.

Транспортні злочини заподіюють шкоду невизначеному колу осіб, матеріальних цінностей, елементів навколишнього середовища. Особливістю цих злочинів є і те, що зазначені наслідки заподіюються в основному при порушенні правил поведіння з джерелами підвищеної небезпеки і потерпілими є випадкові особи.

Отже, родовим об'єктом досліджуваної категорії злочинів є суспільні відносини в сфері безпечного функціонування транспорту або відносини громадської безпеки в сфері функціонування транспорту. Цей об'єкт містить у собі всю сукупність відносин, що забезпечують охорону життя людей, матеріальних цінностей, навколишнього природного середовища, інтересів безаварійної роботи транспорту в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний кодекс України [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25 — 26. — Ст. 131.
2. Гринберг М.С. Преступления в области использования техники (сущность и объект) [Текст] / М.С. Гринберг // Правоведение. — 1972. — № 2. — С. 90 — 98.

3. Гришанин П.Ф., Владимиров В.А. Преступления против общественной безопасности, общественного порядка и здоровья населения [Текст] / П.Ф. Гришанин, В.А. Владимиров — М.: Высш. школа МООП РСФСР, 1963. — 71 с.
4. Ефимов М.А. Борьба с преступлениями против общественного порядка, общественной безопасности и здоровья населения [Текст] / М.А. Ефимов. — Минск: Высшейш. школа, 1971. — 234 с.
5. Даньшин И.Н. Уголовно-правовая охрана общественного порядка [Текст] / И.Н. Даньшин — М.: Юрид. лит., 1973. — 200 с.
6. Тихий В.П. Уголовно-правовая охрана общественной безопасности [Текст] / В.П. Тихий. — Харьков: Вища школа, 1981. — 172 с.
7. Российское уголовное право. Курс лекций. — Т. 5. — Преступления против общественной безопасности [Текст]. — Владивосток: Изд-во Дальневост ун-та, 2001. — 348 с.
8. Куц Н.Т. Преступления против общественного порядка и общественной безопасности [Текст] / Н.Т. Куц. — Киев: Высш. школа МВД СССР, 1974. — 66 с.
9. Антипов В.И. Уголовно-правовая борьба органов внутренних дел с посягательствами на общественную безопасность [Текст] / В.И. Антипов. — Киев: Высш. школа МВД СССР, 1987. — 187 с.
10. Глистин В.К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений: объект и квалификация преступлений [Текст] / В.К. Глистин. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1979. — 128 с.
11. Гринберг М.С. Преступления против общественной безопасности [Текст] / М.С. Гринберг. — Свердловск: Свердл. юрид. ин-т, 1974. — 177 с.
12. Замосковцев П.В. О многообъектности преступных посягательств [Текст] / П.В. Замосковцев // Проблемы борьбы с преступностью. — Омск: Высш. школа МВД СССР, 1973. — С. 3—16.